

"זדברת בם" 9

ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך וביקומך:

פרשת השבוע למשפחה כ"ד כסלו תשס"ז * 15 בדצמבר 2006

לחפש את הקרבה

פרשת וישב פותחת את מסכת חייו של יוסף ויחסיו הבעייתיים עם אחיו. כיצד מידרדר המצב כל כך מהר? נדמה כי התשובה טמונה במפגש ביניהם, כפי שמתאר אותו הפסוק: "ויקראו אותו, מרחק; ויבטרום יקרב אליהם, ויתנבלו אותו לקמתו" (בראשית, ל"ד, י"ח). התופעה הזאת מוכרת: האפשרות להתנכל למישהו מתחילה כשלא טורחים לפגוש אותו פנים אל פנים. כך ניתן להסביר סכסוכים רבים, החל מהתנהגות בכבישים וכלה במלחמות בין תרבויות שלא מכירות זו את זו ושלא מכירות זו בזו. כל יום מזמן לנו את חווית הקרבה, וההיכרות האישית שמובילות לדו-שיח בין אנשים החלוקים בדעותיהם. מכאן ניתן ללמוד שדו-קיום, פתיחות וסובלנות הם תוצאות של חיים משותפים, של עשייה ביחד, של הכרה באחר דרך הקרבה אליו. מי שרואה את הנעשה בקהילה שלנו ובבית ספר לא יכול אלא להתרשם מחכמת החיים שמזכירה לנו פרשת יוסף ואחיו: לראות את האחר מקרוב, זוהי הדרך לחיים של שיתוף.

לתגובות: vedibartabam@gmail.com

מעוניינים לדעת יותר
על קהילת "גשר"
המשותפת לדתיים וחילונים
ועל מוסדות החינוך "קשת"?

התקשרו לאסף: 8560804-050

פרשת וישב

הנה בעל החלמות הלזה בא:
פרק לז

להורים שלום,

פרשה זו נפתחת ונסגרת בסיפורי חלומות ופתרונם. חלומותיו (וגאותו) של יוסף מורידים אותו לבור אליו הושלך על ידי אחיו בגלל כש"נפל" וחטא בחטא הגאותנות והיומרה. (למה סיפר את חלומותיו לאחיו ואביו?) חלומותיהם של שר המשקים והאופים הם גם תקוותו של יוסף לצאת מן הבור (בית הסוהר), אליו הושלך על ידי פוטיפר. "חלומות שוא ידברו?" (זכריה יב, א): "חלום - אחד לששים לנבואה?" (ברכות נז)

עם איזה מבין הפתגמים אתם יותר מסכימים? מה דעתכם על חלומות? דברו עם ילדכם על חלומות.

ספרו לילדכם על חלום משמעותי שאתם זוכרים ודברו אתם על המשמעות שאתם מייחסים לחלומות. כאן המקום לדבר על ההבדל בין חלום, מראה דמיוני, מחשבת או תחושות במהלך השינה, לבין חלומות כמשאלה, תקווה או חזון, אותו רוצים להגשים. זו הזדמנות לדבר גם עליהם...

הנושאים המרכזיים בפרשה

יוסף מביא דיבת אחיו לאביו
יעקב מעדיף את יוסף מכל בניו ועושה לו כותנת פסים
יעקב מקבל את חלומות יוסף
השלכתו לבור על ידי אחיו ומכירתו והטעיית יעקב
יוסף בבית פוטיפר והשלכתו לבית הסוהר
חלומות שר המשקים ושר האופים ופתרונם על ידי יוסף

בפרשה זו נקרא איך יוסף הופך מחולם לפותר חלומות
בלימוד השבת נתמקד בחלומות שבפרשה

חלומות יוסף

פרק לז

(ה) ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויספרו עוד שגא אתו: (ו) ויאמר אליהם שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי: (ז) והנה אנהנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נעבה והנה תסמנה אלמתיכם ותשתחוון לאלמתי: (ח) ויאמרו לו אחיו המלך עלינו אם משול תמשל בנו ויספרו עוד שגא אתו על חלומותיו ועל דבריו: (ט) ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר סככים משתחוים לי:

המנחה לקידום החינוך
על פי עקרונות קשת

חלומות שר המשקים ושר האופים

פרק ט

(ט) וַיֹּסֶפֶר שֵׁר הַמְשָׁקִים אֶת חֲלֹמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ בְּחֻלּוֹמֵי וְהִנֵּה גֶפֶן לְפָנַי: (י) וּבְגֶפֶן שְׁלֹשָׁה שָׁרְיָם וְהוּא כְּפָרְחַת עֲלֵתָהּ נִצְחָה הִבְטִילוּ אֶשְׁכֵּלֶיהָ עֲנָבִים: (יא) וְכֹסֶם פְּרָעָה בְיָדֵי וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל כֹּסֶם פְּרָעָה וְאֶתֵּן אֶת הַכֹּסֶם עַל כַּף פְּרָעָה: (יב) וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹסֵף זֶה פְּתָרְנִי שְׁלֹשֶׁת הַשָּׁרְיָם שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם:

(יג) בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יֵשֵׂא פְרָעָה אֶת רֹאשׁוֹ וְהִשְׁיֵבָה עַל כַּנּוֹ וְנָתַתְּ כֹּסֶם פְּרָעָה בְיָדוֹ כַּמִּשְׁפָּט הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מִשְׁקָחוֹ: (יד) כִּי אִם זָכַרְתִּי אֶתְךָ כְּאֲשֶׁר יִטֵּב לְךָ וְעִשִׂיתָ נָא עִמָּדִי חֶסֶד וְחֶזְכָּרְתִּנִי אֶל פְּרָעָה וְהוֹצֵאתִנִי מִן חֵבֶת הַזֹּאת: (טו) כִּי נֶגַב גְּבַתִּי מֵאֶרֶץ הָעֶבְרָיִם וְגַם פֶּה לֹא עִשִׂיתִי מְאוּמָה כִּי שָׁמַו אֶתִּי בְבוֹר: (טז) וַיֵּרָא שֵׁר הָאֹפִים כִּי טוֹב פָּתַר וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אַף אֲנִי בְחֻלּוֹמֵי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סָלִי חֲרִי עַל רֹאשִׁי: (יז) וּבִסָּל הָעֵלְיוֹן מִכָּל מֵאֲכָל פְּרָעָה מִעֲשֵׂה אֹפֶה וְהָעוֹף אֲכַל אֹתָם מִן הַסָּל מִעַל רֹאשִׁי:

שאלות לחשיבה ולשיתוף

1. חלומו של יוסף ושיתוף אחיו ואביו בחלום מבטא את הגאווה שהייתה לו. ספרו מתי אתם חשים גאווה? האם לדעתכם גאווה היא רגש שלילי?
2. ספרו על מקרה שבו פעלתם בצורה גאוותנית.
3. מהו הרמז בחלום שר האופים על כך שסופו יהיה מר?
4. דברו על דמותו של יוסף בפרשה. מה לדעתכם גרם לו להתנהג כפי שהתנהג?

פעילויות

- המחזוץ קטע שבו מישוה מתגאה.
- בחרו חלום אחד של יוסף וציירו או כיררו אותו.
- המחזוץ את השיחה בין יוסף ואחיו אחרי שהוא מספר להם על חלומותיו?
- אחד מן האסירים כותב מכתב למשפחתו ובו הוא מספר על יוסף, העבד העברי שבבור. מה הוא מספר עליך?

מרחק רב ומלא ניסיונות עבר יוסף מבית אביו בכנען ועד לבית האסורים במצרים. יותר מן המרחק הגיאוגרפי, עבר יוסף מרחק אישי, רוחני. בתחילת הפרשה נאמר על יוסף: "וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַרְתֶּם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם." ובסופה הוא אומר: "וַיֵּי אֶמְרוּ אֵלָיו חֲלֹמֵי וּפְתָר אֵין אִתּוֹ וַיֵּי אֶמְרוּ אֵלֵהֶם יוֹסֵף חֲלֹמֵי לֹאֵל הֵים פְּתָר נִים סְפָרוּ נָא לִי." מחולם חלומות פיזי וגאוותן הוא הופך לפותר חלומות צנוע. יוסף לומד מניסיון חייו. הוא משתנה.

ולסיום (להורים)

יעקב לא למד. למרות ניסיון חייו והמחיר הכבד ששילם על ההעדפות של הוריו הוא חוזר על טעותו ומעדיף באופן גלוי וקשה את יוסף.

כותב על כך פרופסור אוריאל סימון:

"מבחינה מוסרית צרופה, האפליה שהפלה יעקב את יוסף היא שורש כל הרעות שבאו אל ביתו... היריבות בין יוסף לאחיו היא במידה רבה המשך הנפתולים בין אמותיהם, האחיות רחל ולאה. יעקב העתיק אל יוסף את אהבתו העזה לרחל אמו, שמתה בלידתה את בנימין... בנוסף לכך יכול היה יעקב לראות ביוסף את בן דמותו שלו, שותף לגורלו - שניהם היו בנים צעירים שחתרו לבכורה שנמנעה מהם, שניהם היו בעלי חלומות שנשארו אל לבם למרחקים... הוא עצמו לא היה אהוב על אביו כאחיו עשו, ולא יכול היה לזכות בבכורה ובברכה בלי לעבור במחילות המרמה וההתבזות. ואילו יוסף אהוב נפשו יהיה פטור מלבוא אל אביו מולידו בחשכת עיוורונו כשהוא מתחזה לאחיו בלבושו את בגדי הבכורה, שכן יעקב מקדים ומעניק לו במו ידיו, בגלוי ובפומבי את כתונת החשיבות וההעדפה. עוד לפני שקיבל את כתונת הפסים כבר הביא יוסף את דיבת אחיו רעה אל אביהם (בראשית 2), ללמדנו שההתנשאות מעל אחיו לא היתה פועל יוצא של העדפתו הגלויה, אלא פרי תחושתו הפנימית שההזדהות שלו עם אביו גוברת על הסולידריות שלו עם אחיו. יעקב לא מנע בעדו מלהביא לידיעתו מידע שלילי על אחיו וגם לא חשש לתת לאהבת היתר שלו כלפיו ביטוי סמלי גלוי. ובכך הפך יעקב, מבלי משים, את אהוב אביו לשמא אחיו."

הציטוט מופיע כאן ברשות הכותב ובאדיבותו, מתוך ספרו: **בקש שלום ורדפהו** בהוצאת ידיעות אחרונות.

הנזק והמחיר בהעדפה גלויה של אחד הבנים...

שבת שלום

טובה אביחי-קרמר

פריט מתוך ציורו של **דורה המתאר את מכירת יוסף לישמעאלים**. "...מה-בצע, כי נהר ג את-אחיו, וקסינו, את-דמו. לכו ונמכרנו לישמעאלים..."

מיהודה עד יהודה לא קם כבן-יהודה

בסיפור מכירת יוסף שבפרשת וישב בולטת במיוחד דמותו של יהודה. יהודה היה בנו הרביעי של יעקב, אך למרות שלא היה בכור הבנים, זכה יהודה להיות בפועל בכיר האחים ומנהיגם. על ההשפעה הרבה שהייתה ליהודה על שאר האחים אנו לומדים בפרשה זו: לאחר שיוסף מגיע לבקר את אחיו בדותן, מחליטים שאר האחים להתנקם בו מאחר והוא זוכה ליחס מועדף מאביהם יעקב. האחים חושבים להרוג את יוסף, אך יהודה יוצא כגדום ומונע את הרצח: "וַיֹּאמֶר יְהוּדָה, אֶל-אֶחָיו: מֶה-בָּצַעַ, כִּי נִהְרַג אֶת-אֶחָינוּ, וְנִסְיֵנוּ, אֶת-דָּמוֹ. לָכוּ וְנִמְכְּרוּ לַיִּשְׁמָעֵאלִים, וְיָדְנוּ אֶל-תְּהֵי-בֹ, כִּי-אֶחָינוּ בְּשָׁרְנוּ הוּא; וְלֹא-נִשְׁמָעוּ, אֶחָיו" (בראשית, פרק ל"ז כ"ו). בשל כישורי המנהיגות שלו הפך יהודה למנהיג השבטים, צאצאיו הפכו לשבט יהודה, הגדול והחשוב מבין השבטים ומזרעו יצא דוד המלך. שבט יהודה הפך לממלכת יהודה שאיחדה את רוב השבטים. על שמו נקראים כל בני ישראל בשם - יהודים. סמלו של שבט יהודה הוא האריה, בשל הברכה אותה קיבל מאביו: "וְיְהוּדָה, אֶתְּהָ יוֹדוּךָ אֶסְדֶּךָ--יָדְךָ, בְּעֶרְףְּ אֵי יָבִיךָ; יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ, בְּנֵי אֶבְיֶיךָ. גֵּר אֶרְיָה יְהוּדָה, מִטָּרְךָ בְּנֵי עֲלִיתָ; פָּרַע רִבְצַן פְּאֶרְיָה וְקָלְבִיא, מִי יְקִימֵנוּ" (בראשית, פרק מ"ט, ח').

ומיהודה זה, ליהודי אחר אשר גם לפועלו שלו הייתה חשיבות מכרעת על העם היהודי בארץ ישראל: אליעזר בן-יהודה, מחייה השפה העברית, אשר יום השנה לפטירתו חל בשבת זו, על פי התאריכים העברי והלועזי גם יחד: כ"ה בכסלו תרפ"ג, 16 בדצמבר 1922. לאחר אלפיים שנים בהם גלה עם ישראל מארצו, שימשה העברית כ"לשון קודש", כלומר רק כשפה לתפילות ולימוד תורה.

* תזכורת *

האירוע השנתי של קהילת גשר ומוסדות קשת מזכרת בתיה יתקיים כמתוכנן ב 25.12.06 בשעה 20:30 במתנ"ס מזכרת בתיה.

באירוע: ברכות, סרט על היוזמה שלנו, מופע ביצור "חודי של גקי לוי והזמר אריאל הורביץ.

כל משפחה מהגן ומכיתה א' מקבלת 3 הזמנות זוגיות (6 מקומות עבורכם ולחברי/משפחה שחשוב לכם שיחגגו איתנו). בעקבות הביקושים הצפויים נבקשכם לעדכן במייל בימים הקרובים האם אתם מנצלים את כל המקומות שברשותכם.

practika@zahav.net.il

בן-יהודה האמין שעם ישראל היושב בארצו, ארץ ישראל, צריך לדבר בשפתו שלו – העברית, והוא פעל ללא לאות להחיאת השפה העברית ולהפיכתה לשפת הדיבור היומיומי בארץ ישראל.

אליעזר בן-יהודה נולד בשנת תרי"ח, 1858, בליטא, בשם אליעזר יצחק פרלמן. בגיל 17 נחשף לראשונה לרעיון הציוני: תחייתו של עם ישראל בארץ ישראל. זמן מה אחר כך פרסם את מאמרו הראשון ובו הציג לראשונה את רעיון תחיית השפה העברית. הוא טען שתקומת עם ישראל תהיה בארץ ישראל ובשפה העברית, משום שאין לאום ללא שפה משותפת; על מאמר זה חתם לראשונה בשם העט "בן-יהודה". כאשר עלה לארץ בשנת תרמ"ב, 1881, הפך אליעזר פרלמן את שם העט שלו לשמו הרשמי ומאז נקרא אליעזר בן-יהודה. בן-יהודה הכריז, שמאותו רגע ואילך ידבר עברית בלבד, הוא התיישב בירושלים והקים את ה"בית העברי הראשון" שהפך לסמל: בנו בן ציון (ששינה את שמו לאיתמר בן אב"י) היה הילד העברי הראשון כשעברית היא שפת אמו. לטובת ילדיו יצר בן-יהודה מילים חדשות כגון בובה, גלידה, אופניים, רכבת ועוד. הוא חידש מילים ישנות והתאימן לצרכים בני זמנו, לדוגמא: חשמל, אקדה, תשבץ, אך גם המציא מילים שלא נקלטו בשפה כדוגמת בדורה - עגבנייה, מדלק – גפרור.

בן-יהודה יסד עיתונים וכתב בהם כדי להראות שניתן לעשות שימוש יומיומי מודרני בעברית. הוא פעל למען חינוך והוראה בעברית: כתב ספרי לימוד ואף לימד בעצמו. הרעיון של לימוד עברית בעברית מצא אוזן קשבת בחלק מן המושבות של העלייה הראשונה (עד אז שפת הלימוד הרשמית הייתה הצרפתית) וכך החלו לקום בתי ספר עבריים בהם כל המקצועות נלמדו בעברית.

ולא נוכל לסיים בשבת זו של חג חנוכה מבלי להזכיר יהודה נוסף – יהודה המכבי, מנהיג מרד החשמונאים. יהודה נולד במודיעין שבהרי יהודה, והיה השלישי מחמשת בניו של מתתיהו החשמונאי, הכהן הגדול באותה עת. גם יהודה זה זכה להיות מנהיג לאחיו, למרות שלא היה הבכור. לפני מותו אומר מתתיהו: "יהודה המכבי איש גיבור וכן חיל מנעוריו, הוא יהיה לכם לראש במלחמה". גם הוא כמו יהודה בן יעקב הומשל לאריה; בספר החשמונאים מתוארת גבורתו של יהודה: "כאשר אריה ישאג לטרף ויימוגו הפושעים מפחדו".

ועל שאר מעשי גבורתו של יהודה המכבי נשמע בוודאי רבות בשבוע זה של חנוכה.

חג אורים שמח!

שרון דבדבני-בר,
אם לתלמיד בכיתת קשת
בבית ספר בן גוריון

השבוע בכיתת קשת

זרקור על כיתת קשת

במסגרת לימודינו על חג החנוכה עסקנו השבוע בנושא "האור".

למדנו כי ישנם שני סוגים של מאורות: מאור טבעי ומאור מלאסתי.

המאור הטבעי: השמש, הירח והכוכבים אשר נבראו ביום הרביעי;

"וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת הַמְּאֹר הַגָּדֹל לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת הַמְּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים: וַיִּתֵּן אֱלֹהִים בְּקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ: וְלַמֶּשֶׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב: וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי" (בראשית א' פסוקים: טז' – יט').

המאור המלאכותי הינו האור שהאדם יצר: אש, אור-מנורה, נר-שעווה, נר-שמן וכד'. למדנו גם על סוגי נרות (נר הבדלה, נר זיכרון, נר שבת, נר חנוכה...) ומה מאפיין אותם.

מנינו שמות של ילדים שיש בהם משמעות וקשר לאור. התלמידים העלו אסוציאציות שונות בהקשר לאור. למדנו על שימושיו של האור ותרומתו לאדם.

לאחר-מכן כל תלמיד תיאר את "האור" שבו: לעזור לזולת, לדאוג לאחים, לתת עזרה להורים, להיות חבר טוב, לשתף את כל החברים.

בסוף הפעילות התלמידים קישטו ועיצבו נר אישי וכל אחד כתב ואייר איך הוא מאיר ותורם לחברה ולסביבה שלו.

"כל אחד הוא אור קטן וכולנו אור איתן"

אנו מאחלים לכם חג אורים שמח וחופש נעים,

ילדי כיתת קשת, לריסה וטלי

חלומות שווא ידברו

התלמוד במסכת ברכות מקדיש מספר דפים לפרשנות חלומות וסמלים המופיעים בהם אולם ככלל מסכם: "מה לתבן את הבר נאם ה', וכי מה ענין בר ותבן אצל חלום? אלא אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, כשם שאי אפשר לבר בלא תבן - כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים. אנו מוצאים התייחסות מזלזלת לחלום בדברי שלמה: "כִּי כָרַב חַלְמוֹת וְהַקְּלִים וּדְבָרִים הַקְּבֵה" (קהלת ה' ו). ועוד יותר בדברי הנביא זכריה: "וַחֲלֵמוֹת הַשָּׁוְאָ יִדְבְּרוּ הַקָּל וְנִחְמוֹן" (זכריה י' ב). ספר בראשית כולו לעומת זאת רצוף בחלומות נבואיים משמעותיים ולעתים גורליים. החל בברית בין הבתרים שהיא אולי הבסיס לברית היסטורית בין הקב"ה עם ישראל ועם ישראל ועד לחלומו של יעקב (השלישי) בפרק מ"ו, שבו מרגיע אותו הקב"ה לפני רדתו למצרים. גם אבימלך ולבן שאינם יהודים הוזכרו באמצעות חלומות.

בפרשתנו, בעקבות חלומותיו המתריסים, יוסף מתגלגל אל הכלא המצרי ובראותו את מצוקתם של שר האופים ושר המשקים נחלץ לפתור להם את חלומותיהם. שר האופים אשר בתחילה שתק ולא חלק את אשר על לבו, המתין. "וירא שר-האופים כי טוב פתר ואמר אל יוסף..." לאחר ששמע את פתרונו הטוב של יוסף לשר המשקים החליט גם הוא לנסות את גורלו. הפרשנים נחלקים מה משמעות הטוב האם עצם הפתרון החיובי – "בעוד שלוש ימים ישא פרעה את ראשו והשיבך על כנך..." הוא שקנה את לבו של השר או שמא הטוב הוא איכות הפתרון, ההבנה כי יוסף אכן מכוון אל האמת היא שהטתה את הכף. הרשב"ם קצרן כהרגלו "ניכרים דברי אמת" כלומר לא ניתן לזייף אותנטיות, כשיוסף דיבר שר האופים פשוט ידע שזה האיש.

לאחרונה אנו מתבשרים חדשות לבקרים על ועדת חקירה חדשה שקמה לחקור מחדל, שזדות או סתם עברה שיש עמה קלון. דברי אמת מפי מנהיגו הפכו זה מכבר לארוע נדיר. מנהיגינו מספקים לנו חלומות שווא ללא לאות, קשה למצוא חלום/חזון שניכר בו שהוא אמת.

ניתן לקחת מופת מיוסף, אשר לאורך כל הדרך האמין בחלום שחלם בצעירותו והיה לו לחזון. הוא לא חשש לאבד את מעמדו הרם בבית פוטיפר ולא התפתה לנשיקה גנובה עם אשת השר. יוסף לאורך כל הדרך דואג להזכיר לו ולאחרים כי לה' הפתרונים וגם כאשר ניתנת לו ההזדמנות לסגור חשבון עם אחיו שהתעללו בו בילדותו, אין הוא מאבד את הפרספקטיבה של המנהיג וחוכר את חלומו ועתה הוא גם יכול לבהיר אותו לאחיו: "ויאמר אליהם יוסף אל תיראו כי התחת אלוקים אני: ואתם חשבתם עלי רעה, אלוקים חשבה לטובה למען עשה כיום להחיות עם רב."

שי מונזון,
אב לתלמיד בגן קשת

העמותה לקידום החינוך
על פי עקרונות קשת